

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення гарантії трудових прав народного депутата України з дитиною»

1. Мета

Проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення гарантії трудових прав народного депутата України з дитиною» (далі – проєкт Закону) розроблено з метою забезпечення гарантії трудових прав народного депутата України з дитиною, які дають можливість поєднувати виконання депутатських повноважень з виконанням батьківських обов'язків.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Верховна Рада України є не лише законодавчим органом держави, а й місцем здійснення трудової діяльності народних депутатів України, які, як і інші громадяни, поєднують виконання своїх професійних обов'язків з батьківством чи материнством. Водночас чинне законодавство України не містить положень, які б створювали умови для поєднання виконання депутатських повноважень із батьківськими обов'язками, так само як і більшість робочих місць в Україні досі не адаптована до потреб батьківства та материнства.

Відсутність необхідної інфраструктури та процедурні обмеження непропорційно впливають на жінок-депутаток, зокрема в період грудного вигодовування та перших років життя дитини, що додатково поглиблює гендерну нерівність у парламентській діяльності та фактично створює перешкоди для участі в засіданнях, голосуваннях, виступах.

Верховна Рада України має можливість стати прикладом у подоланні цієї системної прогалини. Мова йде про наявність кімнат для годування та дитячих кімнат у доступних місцях в адміністративних будинках Верховної Ради України, можливості участі у засіданнях парламенту або комітетів разом із немовлятами чи дитиною віком до двох років тощо.

Міжнародно визнані підходи UNICEF, ВООЗ та дослідження щодо «перших 1000 днів» – від зачаття до дворічного віку, підтверджують, що діти віком до двох років належать до групи найвищої фізіологічної вразливості. Тому міжнародні організації рекомендують надання переваги саме цій віковій групі в умовах обмежених ресурсів та необхідності забезпечення найкращих інтересів дитини.

У міжнародному контексті проблема інклюзивності парламентів щодо потреб родин з дітьми є широко обговорюваною. Парламентська асамблея Ради Європи у Резолюції 2615 (2025) «Сприяння інклюзивній участі в парламентському житті: гендерна рівність, доступність та інклюзивні політики», ухваленій 26 червня 2025

року, прямо зазначає, що парламенти є також робочими місцями, де багато обраних представників і працівників є батьками і матерями, а відсутність адаптованої інфраструктури (зокрема, приміщень для догляду за дітьми та місць для грудного годування) створює додаткові бар'єри для участі в парламентському житті, особливо для жінок.

Тією самою Резолюцією ПАРЄ закликає держави – члени Ради Європи, зокрема:

- встановити чіткі правила і процедури, щоб члени парламенту та парламентський персонал могли входити до приміщень разом із дітьми та немовлятами (п. 10.2.2);
- офіційно дозволити годування грудьми в парламентських приміщеннях та розглянути можливість облаштування кімнат для догляду за дітьми та годування (п. 10.2.3);
- розробити внутрішні політики, спрямовані на сприяння кращому балансу між роботою та особистим життям для членів парламенту та парламентського персоналу (п. 10.3.1).

Досвід парламентів держав – членів Ради Європи підтверджує практичну значимість таких заходів. Зокрема, у доповіді Комітету ПАРЄ з питань рівності та недискримінації (Дос. 16183, 2025) зафіксовано, що сімейні кімнати та дитячі заклади в парламентських будівлях сприяють досягненню балансу між роботою та особистим життям для депутатів і парламентського персоналу, роблячи парламенти більш інклюзивним місцем роботи. Так, наприклад, Федеральний парламент Німеччини (Бундестаг) має дитячий садок для дітей від шести місяців до шести років, доступний для парламентаріїв та персоналу, а також кімнати для пеленання та ігрові зони; парламент Швеції – безкоштовні ясла; парламент Греції – ясла та дитячий садок у приміщенні парламенту.

Цей законопроект узгоджується із зобов'язаннями України щодо досягнення Цілей сталого розвитку ООН, зокрема Цілі 5.5, Цілі 10.2 та Цілі 16.7, які передбачають забезпечення повної та ефективної участі жінок у прийнятті рішень, політичне включення всіх та інклюзивне й репрезентативне врядування.

Законопроект також узгоджується з державною політикою у сфері підтримки сімей з дітьми та розвитку безбар'єрного простору. Зокрема, відповідає Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року, де однією із цілей, спрямованих на покращення рівня народжуваності, є можливості поєднувати професійну діяльність, навчання із народженням і вихованням дітей.

3. Основні положення проекту акта

Проектом Закону пропонується внести зміни до Регламенту Верховної Ради України, законів України «Про статус народного депутата України», «Про комітети

Верховної Ради України» та «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України».

Так, зокрема:

1) у Регламенті Верховної Ради України, затвердженому Законом України «Про Регламент Верховної Ради України», пропонується частину другу статті 5 доповнити реченням про те, що на відкритому пленарному засіданні Верховної Ради України народний депутат України може бути присутнім разом зі своєю дитиною віком до двох років, батьком, матір'ю або законним представником якої він є;

2) частину першу статті 20 Закону України «Про статус народного депутата України» пропонується доповнити абзацами другим-шостим про те, що народному депутату України створюють умови, які дають можливість поєднувати виконання депутатських повноважень з виконанням батьківських обов'язків, шляхом:

- надання можливості бути присутнім на відкритих засіданнях Верховної Ради України разом зі своєю дитиною віком до двох років, батьком, матір'ю або законним представником якої він є;

- надання можливості бути присутнім на відкритих засіданнях органів Верховної Ради України разом зі своєю дитиною віком до двох років, батьком, матір'ю або законним представником якої він є;

- використання облаштованого для батьків і дітей простору у Верховній Раді України;

- використання інших форм поєднання виконання депутатських повноважень з виконанням батьківських обов'язків, визначених документами нормативно-правового та/або організаційно-розпорядчого характеру у Верховній Раді України»;

3) частину другу статті 44 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» та статтю 6 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» пропонується доповнити положенням про те, що на відкритих засіданнях комітетів Верховної Ради України та на відкритих засіданнях тимчасової слідчої комісії разом з народним депутатом України може перебувати дитина віком до двох років, батьком, матір'ю або законним представником якої він є.

4. Правові аспекти

Основними нормативно-правовими актами, які регулюють відносини у цій сфері, є Конституція України, Регламент Верховної Ради України, Закон України «Про статус народного депутата України», Закон України «Про комітети Верховної Ради України», Закон України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація законопроекту не потребує додаткових матеріальних витрат з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття акта

Очікується, що прийняття проекту Закону України сприятиме:

- підвищенню інклюзивності парламентської діяльності та досягненню гендерної рівності в парламентській діяльності, зокрема для жінок-депутаток у період перших років життя дитини;
- формуванню дружнього до сім'ї середовища в органах державної влади як суспільного орієнтиру та демонстрації державою цінності батьківства та материнства;
- наближенню стандартів роботи українського парламенту до європейських підходів щодо інклюзивності та доступності;
- підтримці державної демографічної політики шляхом усунення інституційних перешкод для поєднання активної професійної діяльності з батьківством та материнством.

Народні депутати України

**Стефанчук Р.О.
та інші**

